

Ա. Զ. Գ. Ա. ՅԻՆ

Կարինէն օգոստ. 11 թուով առ մեզ ուղղեալ նամակ մը հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ .

«Տեղւոյս բարենորոգմանը յանձնաժողովն օգոստ. 6-ին գումարեցաւ . թուրք անգամներ խիստ արտունջներ ըրեր են թէ քանի որ Էրմէնիսթան կոչուի այս երկիրը , որ 4-500 տարեկէ ի վեր մեր արիւնովը շաղախուած է , և թէ Հայք մեկուսանելով , չեն միանար մեզի հետ յօգուտ երկրին գործելու , ալ ինչ հարկ մեզ յանուն այս երկրին խորհիլ և խօսիլ » , Եւստֆ փաշա դիտելով որ թուրքերն հետզհետէ կսկսին իրենց ինչ ծաղիկ ըլլալն յայտնել ի նախատինս իւր ազգին , և որ արդէն իրենց ինչ ինչ անտեղի և վնասակար առաջարկութիւններով զղուեցուցած էին զինքը , անուշ տեղը կկապէ , և յանձնաժողովոյ շարունակութեան այլ ևս պէտք մը չլինելը կ'այտնէ . Հետեւաբար յանձնաժողովը ինքնին կ'ըսուի ապարդիւն կերպով :

« Թրքաց տու կայսերական քօմիտէիս մատուցած ծրագրին պատճէնը ի ձեռն Տ. Վահան վարդապետի այդր հրատարակութեան զրկուած է , երբ հրատարակուի , ակներեւ պիտի տեսնան Հայոց ծրագրին հետ բաղդատողը թէ ինչ մեծ տարբերութիւն կայ , Հայք իրենց ծրագիրը հիմնած են այսպիսի սկզբանց վրայ , որովք միայն կարելի պիտի լինի երկրին բարենորոգումն ու զարգացումը , իսկ թրքաց սկզբունքը եղած է միշտ իրենց կողմը տալը հակառակ հաւասարութեան արդար սկզբան , առանց որոյ ամեն ձեռնարկութիւն ամուլ և խարխուլ պիտի մնայ , որոյ ճշդութեանը կվկայեն այսչափ տարիներէ ի վեր տեղի ունեցած իրողութիւնք :

« Թրքաց ծրագրին ուշադրութեան և զարմանաց արժանի յօդուածներէն մին ալ սա է , թէ թուրքք աղնամի հասոյթը և ոչ խարաց , այծից բուրդի և լին ապրանքը կսեպհականեն քրդաց , իբրեւ երկրին հարստացնող և չէն :

ցլնող ազգի , մինչդեռ հայք ևս այդ մասին քրդաց չափ բաժին ունին , թող իրենց վայրենի բարբարոսութիւնները :

« Մասնաւոր շնորհակտեաց արժանի է տեղւոյս Անդղիոյ վրտեմ . հիւպատոսը , որ միշտ իւր արդարակորով լրջմտութեամբ պաշտպան կկանգնի զրկեալ Հայոց , և մասնաւոր վերջին իրողութեանց մասին ի նպատակ Հայոց կգործէ , և որ իրաւամբ տեղւոյս Հայ ընդհանրութեան գոհունակութեան և երախտեաց արժանացած է :

« Ոչ նուազ հետաքրքրական է հետեւեալ դէպքը որ մօտ օրերս տեղի ունեցաւ աստ . Սպերի գայմագամ Լսէտ պէյ Հայերէն ամբաստանուելով ի դատ կառուեցաւ ի Կարին . Սա տեսնելով որ պիտի հաստատուին իւր վրայ ոչ միայն այն անխիղճ բռնութիւնները , զորս ի գործ դրած էր Հայոց վրայ , այլ և արքունի գանձէն ըրած գողութիւնը , ուստի 300 ոսկի կը խոստանայ հարցաքննիչ էֆէնտին , որ զինքն արդարացնէ , հարցաքննիչ էֆէնտին զոյն գաղտ կհաղորդէ Եւստֆ փաշայի , և անկէ ստացած հրահանգին համաձայն կդառնայ և որոշեալ ժամուն Լսէտ պէյի եղբայրը ոսկինքը կը համրէ հարցաքննիչին ձեռքը ի ներկայութեան նոյն իսկ Լսէտ պէյի , և ահա սենեկին դարաւ կէն երկու անձինք պահուած տեղերէն կեննեն , և « չէն մնաք , ալ բաւական է » ըսելով կձերբակալեն և կտանին առ Եւստֆ փաշա , որ ոսկինքով մէկտեղ կը յղէ զանոնք առ Վալին , որ անմիջապէս կը անտարկէ :

« Դեռ աւելի զարմանալին կայ . ինչո՞ւ զարմանալի կըսեմ , միթէ սովորական իրողութիւններ չէն ասոնք . Այն պաշտօնական թիւրք անձինք , որ ի սկզբանէ Լսէտ պէյի պաշտպանն էին , և որ դանի գայմագամ կարգած էին Սպերի , հակառակ այն օրինաց , որ տեղացի մը գայմագամ կամ միւտիր լինելը կարգիլէ , (Լսէտ պէյ Սպերի է) տեսնելով որ իրենց պաշտպանեալը զարհուրելի

կերպով խայտառակ եղաւ , հիմա կառարկեն թէ որովհետեւ կաշառողը , այսինքն ոսկին հարողը Լսէտ պէյի եղբայրն էր . Իսկ ասոյն տեսնելով պէտք չէ երկուքն ալ միեւնոյն պատժով պատժուին , ամբարձր առարկութիւն . օրէնքը անոնց շրթանց վրայ է , « հիլէի չէրին » այսպիսի պարագաներուն մէջ սովորական գործադրելի օրէնք է , Աստուած շնորհք տայ այսպիսեաց , որք մեր երկիրը կառավարելու պաշտօն ստանձնած են :

« Անդղիոյ հիւպատոսը յաճախ կտեսնուի Արթ. Տ. Վահան վարդապետի հետ , առաջինը իր կառավարութեան և երկրորդը Ազգ. Պատրիարքարանի գրած են թէ առանց եւրոպական խառն լիազօր յանձնաժողովոյ մը կողմութեան անկարելի է այս երկրին բարեկարգուիլը . Իցիւ թէ այդ առաջարկութիւնը կատարուէր , և Հայաստան ազատուէր արդի տխուր վիճակէն :

Մասնաւոր նամակներէ կիմանամք , թէ Կարնոյ մէջ Հայ օրիորդիկն բռնաբարող պարսիկ երիտասարդը հնգետասանամեայ բանտարկութեան դատապարտուեր է , և տեղական կառավարութիւնը մեր ազգային առաջնորդարանէն կուզէ բռնաբարելոյն պատուոյն փոխարէն պէտք եղած դրամին ցուցակը , որպէս զի ըստ այնմ որոշուի տուգանքն ալ . Ճամբորդներէ ալ կիմանամք , թէ Կարնոյ պարսիկ հիւպատոսն այժմ արդարասիրութեամբ կը վարուի , և կփախաքի որ արժանաւոր հատուցում մ'ըլլայ . Այս դէպքին պատճառաւ տեղի ունեցած յուղման վրայ մինչև ցարդ քննութեան չէ ձեռնարկուած , և ոչ ոք բանտարկուած է :

« Գաղաքական ժողովոյ անդամոց չորսն արդէն հրաժարած էին : Այս անգամ հրաժարեր են Ղազարոսեան Սահակ և Առաքել Ալթուն-Տիւրքի էֆէնտիներն ալ :

« Հալէպի կողմանց կայսերական երկրորդ տեսուչ Նուրեան էֆէնտի որոյ համար վերջին օ-

րերս կըսուէր թէ հրաժարած է . աստիճանէն քաշուալ մէջ , չէ առնուի : Հրաժարուի Կարնոյ ձեռք եղեր է այս կարգադրութիւնը , որ արդէն Հալէպ հասած է :

« Ազգային ժողովն առաջիկայ ուրբաթ օր նիստ ունի , օրակարգն ըլլալով՝ 1.— Խնդիր ազգային ուղղակի արոց (շարունակութիւն վիճաբանութեան ի վերայ համարակալութեան դիւանի տեղեկագրոյն) . 2.— Խնդիր վերաքննութեան Սահմանադրութեան (ի վերայ նախաձեռնութեան դիւանի տեղեկագրոյն) . 3.— Խնդիր Ղալաթիոյ թաղեցւոց (ի վերայ տեղեկագրոյ Մայր դիւանի) :

« Հայուհեաց ազգանուէր ընկերութեան ընդհանուր ժողովն նիստ ունի առաջիկայ ուրբաթ օր . ի ժամ 6 , Իւսկիւտարի Սէլամիլլէի ազգային վարժարանի ծաղկոցին մէջ . Օրակարգն է՝ 1.— Ընթերցումն նախորդ նստի ատենագրութեան . 2.— Ընթերցումն դիւանական լրջութեանց . 3.— Եւստֆ փաշայ համարատուութիւն գործադիր ժողովոյ . 4.— Վաւերացումն ընտրութեան պաշտօնէից գործադիր մասնաժողովոյ Գատը գիւղի և ներքին կանոնադրութիւն նորին . 5.— Վաւերացումն ներքին կանոնադրութեան ընդհանուր ժողովոյ . 6.— Հրաժարումն Բ. Ա. տեսնապետի ընդհ. ժողովոյ :

« Աթէնքի Մէսսաթէ տ' Աթէն լրագրին օգոստ. 9 թուոյն մէջ գոհութեամբ կարդացուած է հետեւեալ ծանօթութիւնը :

« Գոհութեամբ կիմանամք , թէ Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան գլխաւոր քարտուղար Ստեփան էֆէնտի Մելիքեան՝ որ դեսպանին փոխանորդութեան պաշտօնը կվարէր ցարդ , Մէճիտիլլէ պատուանշան ստացեր է : Օսմանեան այս համակրական պաշտօնակալը Ս. Փրկչի պատուանշանին հրամանատարի աստիճանն ալ ընդունած է : Մօտերս հրամանաւ Պոլիս պիտի երթայ , և 4-5 շաբաթէն վերադառնայ » :

—Երկու շաբաթի ընդերքալսաւորութեամբ արձակուեցան իւսկիւսարդի բանտարկեալք, և կը յուսացուի թէ այսօր կամ վաղը կարճակտի մշտնի ստրկաւորէն ալ Սախայն, ինչպէս նախորդ թերթով ծանուցած էինք, եղևու-նադատ ատենին յանձնարարեալ է դատել զատենք. ուստի հարկ է առանց փաստաբանի կամ փոխանորդի չղրկել:

Իսկիւսարի Ս. Խաչ եկեղեցին կիւրակէ օրէն ի վեր փակեալ է, և ժամերգութիւնք դադարաւ կիւրակէ առաւօտ, Ս. Պատրիարքը, որ Պատրիարքարանը վու-մ'անձինք եկեղեցի գացեր, թոյլ չեն տուեր որ պատարագն սկսի և քահանաները դուրս հաներ, եկեղեցին փակեր են, առարկելով թէ մինչև որ շերմակեանի դատը լրանայ, քահանայք ալ իբրև ամբաստանողք նորին պարտին դադարիլ եկեղեցական պաշտօնավարութենէ:

Սակայն երեկոյն պանդուխտ քահանայ մը բերելով եկեղեցին բացեր, և ժամերգութիւն ընել տուեր են:

Այս խիստ անհաճոյ և դայ-թակղական դէպքը շատ տխուր տպաւորութիւն ըրաւ լսողներուն վրայ, Թաղական առժամանակեայ խորհուրդն անմիջապէս տեղեկագրեր է առ Ս. Պատրիարքն, և հետեւեալ երկու շաբաթի օրը անձամբ ալ ներկայանալով նորին սրբազնութեան, պատմեր է մանրամասն: Ս. Պատրիարք Հայրը մեծապէս ցաւեր, և խստիւ պահանջեր է որ սոյն ծանր յարձակման առաջնորդներն կամ գորդ-ռիչներն իրեն ցուցուին, որպէս զի պատժուին. ներկայացող խորհրդականք ոչ զոք ցուցեր են, չեմք գիտեր ըսելով. ասոր վրայ Ս. Պատրիարք Հայրը տաճարին բանալիներն առեր, և հրամայեր է որ անպատճառ փնտռուին գտնուին գլխաւորները:

Երէկ երեկոյ լսեցինք, թէ առ-ժամանակեայ Թաղական խորհրդոյն տեղ ուրիշ առժամանակեայ խորհուրդ մը ընտրուեր է:

Եկեղեցին այս առաւօտ դարձեալ փակեալ էր:

Արդարեւ պատժոյ արժանի են այս ծանր ապօրինաւորութեան գործողներն: Տարակոյս չկայ, թէ Կմիչեկ ցարդ տեղի ունեցած այսպիսի յախուռն յարձակմանց հեղինակներուն անպատժ մնալուն պատճառաւ է, որ չափազանցութիւնք յաճախ կգործուին, մանաւանդ վերջին ժամանակները:

Բայց, մեր կառավարիւմք Ս. Պատրիարք Հօր, որ ինչպէս նե-

րում շնորհուած է մինչև ցարդ տեսնուած ներքին անկարգու-թեանց հեղինակներուն, նոյնպէս ներում չնորհէ և այս վերջնոյ, և հրամայէ որ եկեղեցին բացուի, քահանայք իրենց պաշտօնին մէջ վերահաստատուին, և եթէ ժողովրդեան մէջէն նոցա դէմ որ և է գանգատ կամ ամբաստանու-թիւն ունեցողներ կան՝ ըստ օրի-նի ներկայացուեն կրօնական ժողովոյ, պայմանաւ որ անաչառ քննութիւն, անաչառ դատաստան ըլլայ և անաչառ վճիռ տուի:

Այս առթիւ կառավարիւմք Ս. Պատրիարքարանը վու-մ'անձինք, որ Պատրիարքարանը վու-մ'անձինք եկեղեցի գացեր, թոյլ չեն տուեր որ պատարագն սկսի և քահանաները դուրս հաներ, եկեղեցին փակեր են, առարկելով թէ մինչև որ շերմակեանի դատը լրանայ, քահանայք ալ իբրև ամբաստանողք նորին պարտին դադարիլ եկեղեցական պաշտօնավարութենէ:

Այսուամբ, թէ Ս. Պատրիարք Հայրը կրարհաճի ուշադրու-թեան առնուլ մեր այս երկու առաջարկութիւնները, որոց նը-պատակն՝ ինչպէս քաջայայտ կե-րիւ, ուրիշ բան չէ՝ եթէ ոչ, ներել անցեալ բոլոր անկարգու-թիւնները, և ապագային հա-մար ահներող գտնուիլ ու խիստ պատժոյ ենթարկել որեւէ անկար-գութեան գործող: Այսպէս ար-դարութիւն ըրած կըլլայ Ս. Պատ-րիարք Հայրը. վասն զի եթէ Ս. Խաչ եկեղեցին փակողները պատ-ժուին, պէտք է Կէտիկ փաշայի եկեղեցին խանգարողներն ալ ան-պատժ չմնան. պէտք է պատ-ժէ աղաւթ չըլլան նաև երկու շաբաթ յառաջ Դալթիոյ խոր-հրդարանը խուժող և աղգային վարչութեան ժողովներն ու նո-ցա նախագահն անպատժուներ-ըն ալ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Գերմանիոյ և Աւստրիոյ կայ-սերաց և նոցա գլխաւոր նախա-րարաց վերջին տեսակցութիւնք քաղաքական աշխարհի խորին ու-շադրութիւնը գրաւած են: Ընդ-հանրապէս կկարծուի, թէ յիշեալ երկու տէրութեանց այս սերտ յարաբերութիւնը՝ եւրոպական քաղաքականութեան հրապարա-կին վրայ անակնկալ գործեր պի-տի գործէ: Լուր կայ, որ Գեր-մանիա արդէն ապահովութիւն ուղեր է Խալթիայէն, թէ Աւս-տրիոյ դէմ որեւէ չափազանցու-թեան գիտաւորութիւն չունի. հաւանական է այս լուրը, որով-հետեւ Աւստրիոյ զգուշութեան գլխաւոր առարկայից մէկն ալ Խալթիա է, և Պիլմարդ իշխանը

երբ Աւստրիոյ հետ գործ մը գոր-ծել կուզէ՝ նախ Խալթիայէն ա-պահովութիւն ուղեր և հար-կադրի: Հետեւեալը՝ Խալթիայէն ապահովութիւն ապահովելէն կարծել կուտայ, թէ Պիլմարդ-մեծ և կարեւոր գործի մը պիտի ձեռնարկէ: Կհաւատան, թէ Նաբոլէոն իշխանը՝ որ այս օրերս Գաղղիոյ մէջ Պօնափարդեանց գը-լուխն անցաւ, և քաջահմուտ է քաղաքական գործոց ու դարձ-ուածոց, ըսեր է թէ «Մօտերս Եւրոպիոյ մէջ արեւնահեղ պա-տերազմ մը կպատրաստուի»: Մեծ կարեւորութիւն կըտրուի այս խօսքին՝ ինկատի առնուելով վերջին օրերս տեղի ունեցած քաղաքական դարձումները: Ռուսիա կամրացունէ Լեհաստա-նի բերդերը, և Գերմանիա նոյն կողմանց սահմանները զօրացու-նել կաշխատի: Մարաշխաթ Ման-թէօֆէլ՝ որ Գերմանիոյ կայսեր մտերիներէն է և Ռուսիոյ կայսեր բարեկամն, Գերմանիոյ կողմանէ Բեդրսպուրկ կերթայ այժմ: Այս անձը միշտ ծանր պարագաներու մէջ Բեդրսպուրկ զրկուած է ինչ-պէս Տանիմարքայի՝ Աւստրիոյ և Գաղղիոյ խնդրոց ժամանակ:

Եւրոպիոյ մէջ եզրկատական խնդիրն ալ ծանր խորհրդածու-թեան առարկայ եղած է մանա-ւանդ հապէշաց պատերազմական շարժմանց վրայ: Կարծողներ կան, թէ Հապէշաստան ընդդէմ Ե-զրկատակ գրգռեալ է օտարաց կողմանէ: Եզրկատակ իշխանու-թիւնը հարկաւ պիտի նեղուի՝ մանաւանդ իւր ներկայ գանձա-յին անձկութեան պատճառաւ:

Գալով մեղի մօտ եղող հելլե-նական խնդրոյն՝ չեմք կրնար ը-սել, թէ զօհացուցիչ վիճակի մէջ կգտնուի: Կիւրակէ օրը երկ-րորդ նիստն եղաւ. հելլենական պատուիրակը պահանջեր են որ իբրև հիմն բանակցութեան ըն-դունուի Պէրլինի վեհաժողովին 13րդ արձանագրութիւնը. իսկ Սաֆիէթ փաշա պատասխաներ է, թէ «մեր յիշեալ արձանագրու-թիւնը կընդունինք իբրև հիմն բանակցութեան. սակայն այս պէս ընդունելով՝ յիշեալ արձա-նագրութեան իմաստը երկու կողմանց համար գործադրու-թեան վճիռ մը չեմք համարիր, և մեր որոշման իրաւունքը կպա-հեմք»: Երրորդ նստի օրն է վա-ղը. բայց չյուսացուիր որ համա-ձայնութիւն գոյանայ. որովհե-տեւ լուր կայ, թէ հելլենական պատուիրակը իրենց կառավա-րութեան հաղորդեր են Սաֆիէթ փաշայի պատասխանը, և հրա-հանք եկեր է որ նշանակեալ տրձանագրութիւնը եթէ իբրև

տէրութեանց վերջնական վճիռ չընդունուի, բանակցութեան չը մտնեն: Եթէ այսպէս, Եւրոպա-կան տէրութեանց կը մնայ միջ-նորդել Բ. Գրան և Յունաստանի կառավարութեանց մէջ. և եթէ այս միջնորդութիւնն ալ չյաջա-ղի՝ տարակոյս չկայ թէ հետեւե-լք ծանր պիտի ըլլայ: Մեք կը մտղթեմք, որ խաղաղութեամբ վերջանայ, վասն զի կկարծեմք թէ հելլենական խնդրոյն կար-գագրութեան յետոյ՝ Թուրքիոյ հիմնական բարեկարգութեանց պիտի ձեռնարկուի, եթէ նոր և անակնկալ տրդեղներ չպատա-հին:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ Ք

Եզրկատակ խալթի՝ Պայրա-մի տօնէն քանի մ'օր յետոյ մայ-րաքաղաք պիտի գայ:

—Ելի մտից նախարարն, պան-քաներու տնօրէնք և մէկ քանի սեղանաւորք՝ երկու շաբաթի, ի ներկայութեան գլխաւոր նախա-րարին, 430000 իրայի փոխա-ռութեան մը համար խորհրդա-կցեր են, քայց վերջնական որո-շումն այս աւուր թողուեր է: Կըսուի, թէ այս գումարը օս-մանեան շօրքը խաղաղական վի-ճակի վերածելու, և այլ քանի մը ստիպողական պիտոյից պիտի գործածուի:

Միւս կողմանէ յանձնաժողով մը կազմուած է՝ Պ. Հիրշի փոխա-տուութեան պայմանները քննե-լու համար:

—Օսմանեան պանքան և Պ. Պալթաճի ընկերութիւնը առա-ջարկեր են Բ. Գրան՝ ծխախոտի մենավաճառն իրենց տուլ, պայ-մանաւ որ մինչև քանի մը տարի հինգ տարեկան հասութիւն միջին հաշուով գումար մը վճարեն, իսկ այնուհետեւ զուտ հասութիւն 100 ին 40ը թողուն կառավարու-թեան:

—Մայրաքաղաքիս ուսու դես-պանատան առաջին թարգման Պ. Օնու՝ դեսպանին խորհրդա-կան կարգեցաւ փոխանակ Պ. Նէլիտօֆի:

—Առջի երեկոյ Պօլիս վէճէ-ծիլէր ըսուած տեղը այր մարդ մը բռնուեր է կանացի կերպա-րանօր:

—Մայրաքաղաքիս եզրկատա-կան ներկայացուցիչ վուեմ. Ար-րահամ փաշա այսօր կդառնայ Եզրկատակէն:

—Ելի մտից պաշտօնական տե-ղեկագրին նայելով՝ կառավարու-թեան կողմանէ նպատակ ընդու-նող գաղթականք 500 հազարի չափ են:

—Դաղղիական դեսպանն ու դեսպանուհին՝ որ Միտիլիի կող-

մերը շրջագայելու ելած էին, երկու շաբաթի երեկոյ դարձան :

— Եղիպտական լրագիրք հաշուեր են, թէ Եղիպտոսի իշխանութեան մուտքը քանի մը տարիէն յետոյ ամեն տարի 6-700 հազար լիրա կուէնայ, եթէ գանձային բարեկարգութիւնը գործադրուին :

— Եղիպտոսի նախորդ խափն Նարոյի Ֆալիթէ անուն դըլեակը վարձեր է, որ ժամանակաւ արջայական գերդաստանին յատկացեալ էր, և թագաւորը կառավարութեան թողւոյ ծախքէ ազատելու համար, իսմայիլ փաշա 2 միլիոն լիրա վախճանեալ Վիքթոր Լամանուէլ թագաւորին փոխ տուած ըլլալով, այժմ որդին՝ Հումայէթ թագաւորը, իշխեալ գլխակն իւր ծախքը պիտի նորոգէ և կահաւորէ : Ասկէց զատ, թագաւորը իսմայիլ փաշայի պէտք եղած կառավարները և ուրիշ պիտոյքը պիտի հայթայթէ, ձիերն ու կառքերը եղիպտոսէն բերուելով, Կանանոց պիտի ըլլայ գլխակն մէջի հովանոցը, որոյ տարեկան վարձքը 5000 ֆրանք է եղեր :

— Բուստուգէն առ թէրճէմանը Հազիզէթ գրուած նամակ մը կժանուցանէ թէ, 20ի չափ ըսպառաղինեալ պուլըարը Սէնովայի մէջ մահմետականաց տուները զէնք որոնելու ելած ժամանակ, մահմետական անոք և անտէրուէչ այրի կնոջ մը տունն ալ մտեր և սկսեր են խուղարկել : Կինը աղերսանօք ծանուցեր է իւր տան մէջ զէնք չդանելը և իւր անտէրուէչ վիճակը : Խաղայն նոքա չլսելով, մէջերուն մէկը կնոջ որովայնին զարնելով սպաններ, և եղելութիւնը երբ պուլըար ոստիկանութեան հաղորդուեր է՝ դատախազք վճռաւորուեր են :

— Երէկ Գարագեղ քանի մը հոգի ձիով սըլնթաց գացած ատեն, ձերուէնի կին մը չարաչար կոխտներ և խեղճին գլուխը վերաւորեր են : Ծատ անգամ պատուիրուած է, որ մանաւանդ բազմամբոյ փողոցներու մէջ ձի չվազցունեն : Բայց լսելի եղած չէ, որովհետեւ չատերն անպատիժ արձակուած են :

— Իմարէի (Պաղտատ) և Պասրայի մէջ այն աստիճան ջերմութիւն կայ, որ քանի մ'անձինք մեռեր են, և շատերն հարկաւոր են ինքզինքնին ջուրը նետել ու զովանալ :

— Սօֆիայի մէջ պատահած հրդեհը՝ 100 հազար լիրայի չափ զնաւ պատճառուեր է : 2600 սընտուկ փամիուշտ և 30 ալ ձի ճարակ գացեր են, ուրիշ բաներէ զուտ :

— Չեմք գիտեր, ուսկից առնելով դրած է այս առաւօտ Վազըթ, թէ «Տիգրանակերտի Հայոց առաջնորդն եղող Փիլիպպոս Եպիսկոպոսը՝ որ տեղւոյն Հայոց կողմանէ ընդունուելուն պատճառաւ ի Պոլիս հեռացուցեալ է, անցեալ օր Հայոց Ս. Պատրիարքը զինքը խրատած ժամանակ, լեզուին տուած ըլլալով՝ Հայոց Պատրիարքարանէն ալ վճռուեր է » :

Փիլիպպոս Եպիսկոպոսի ու Ս. Պատրիարք Հօր մէջ անցեալ երեքշաբթի արդարեւ խօսքեր անցած են : Բայց Պատրիարքարանէն վճռուած ըլլալուն դրոյցն անհիմն է, նոյնպէս անհիմն է՝ Տիգրանակերտի Հայոց Եփիլիպպոս ընդունած ըլլալուն դրոյցը : Ընդհակառակն՝ ժողովուրդը մեծապէս յուզուեր է՝ երբ նորա պաշտօնանկութեան լուրն առեր է յանակնկալ :

Վիէնայի լրագրաց մէկը գրեր է, թէ Եէնի պազարի համար Բ. Դրան և Աւստրիոյ մէջ հաստատեալ պայմանագրով թիւնը իրեն չեղեալ պիտի համարուի և Կոստանթնուպոլիսի հարկաւորին առաւել յառաջ խաղալ, եթէ՝ մինչև Լիմի սահմանը գացած ատենին զիմադրութիւն մը տեսնուի :

— Հաշուեր են, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը պարտք ունի, Հոլանտայի դրամատեարք՝ 8 1/2 միլիոն 507 հազար ֆիօրին, Անգլիոյ՝ 103 միլիոն 760 հազար անգլ. լիրա, և Գաղղիոյ՝ 65 միլիոն 520 հազար ֆրանք :

— Բուստուգէն և Սերպիոյ հրէից ծանուցեալ խնդրոյն առթիւ՝ հրէից վրայ վիճակագրական տեղեկութիւններ կըտրուին : Այժմ Եւրոպիոյ և Ամերիկայի մէջ գտնուած հրէից թիւը 9 միլիոն կհաշուեն : Քրիստոսէ 3 դար յառաջ միայն 5 1/2 միլիոն են, և 3 դար ետքը մինչև 7 միլիոնի հասեր են եղեր : 2 միլիոնը մեծահարուստ են : 62500ը Եւրոպիոյ գանձային գործերով ըզբաղեալ են, որոց 1500ը չափազանց հարստութեան տէր են : մուրացիկ չգտնուիր, որովհետեւ կարօտեալները կխնամեն : ուրիշ ազգաց հետ բաղդատմամբ մարդասպանութիւն չատ քիչ է ատենց մէջ, Այս տեղեկութիւնները՝ այս օրերս ի Լոնտոն անգղիացի միսիոնարի մը կողմանէ հրէից վրայ հրատարակեալ երկար յօդուածէ մը քաղուած են :

— Պուլըարիոյ զինուորական գործոց նախարարը ութ պուլըար սպայ Բեդրասպուրկի զինուորական բարձրագոյն վարժարանը

ղրկեր է, յուսումնաւորագործութեան :

— Գերմանիոյ կայսրը իւր Կլայօթ թոռանը հրաման չէ տուեր, Սերեք շրջագայելու ելնել, առարկելով թէ մէկ թոռն արդէն բացակայ ըլլալով չուզէր որ ինքն ալ ճանքորդէ և իւր տեսութեանէն զրկուի :

— Ռուսաց կայսրուհին 16 կառքէ բաղկացեալ յատուկ շոգեկառքով Պէրլինէն անցեր է այս օրերս, առանց բնաւ կանգ առնելու Պէրլինի կայարանը :

— Սերպիոյ գլխաւոր նախարար Պ. Բիթիչ հրաժարեր է սակայն իշխանը չէ ընդուներ, ուզելով որ յատենի ազգային ժողովոյն բացատրէ հրաժարման պատճառները :

— Ռուսական ու գերմանական լրագրաց վիճաբանութեան սատակութեան վրայ գաղափար մը առնելու համար, բաւական է դիտեալ, թէ Ռուսական լրագիր մը օձ կանուանէ գերմանիա, և գիտելով թէ օր մը անպատճառ Ռուսիա անոր պիտի հանդիպի, պէտք է պատրաստ գտնուի (Ռուսիա) անոր թոյնը արգիլելու համար : Գերմանական լրագիր մ'ալ գրած է, « Ռուսք չեն կրնար կարծել որ՝ Գերմանիա զինեալ չէ : Կորչագօֆ իշխանին դիտաւորութիւնն ինչ որ ալ ըլլայ, չկրնար Գերմանիոյ համար ալ ի դորժ զենել թուրքիոյ համար ի դորժ դրած քաղաքականութիւնը » :

— Ռուսիոյ կայսրը իւր թիկնապահներէն մէկը գաղտնի պաշտօնով մը իտալիոյ թագաւորին զրկեր է :

— Պէրլինի զինուորական լրագիրը գրեր է, թէ Գերմանիա Չինաստանի բնական դաշնակիցը պիտի գտնուի, երբ Ռուսիոյ և Չինաստանի մէջ պայտերադմբացուի :

— Իտալիոյ գլխաւոր նախարարը Պիլմարգ իշխանին հետ տեսակցիլ ուզեր է : Բայց իշխանը մերժեր է :

— Պահմիոյ (Աւստրիա) Բոնսպէրկ քաղաքին կողմերը ուժգին փոթորիկ մ'եղնելով՝ եկած կարկուտը շատ տուններ աւերեր, արտերը խանգարեր, և բացօթեայ գտնուող շատ մարդիկ կոտորեր ու վիրաւորեր է :

— Ռուսիոյ կողմանէ Սքոպլէֆ գօրավարն, խումբ մը սպայից հետ ներկայ պիտի գտնուի Գերմանիոյ մէջ առաջիկայ աշնան ըլլալիք հանդէսներուն :

— Ռուսիոյ մէջ մեծ սարոսփ տիրեր է, և նամակ առնելէ կըլդուշանան, հետեւեալ սոսկալի դէպքին պատճառաւ : Ինչի պատեւրազմական ատենին անգլամներէն դնդապետ Նաւլիօֆ

հասարակայ պարտիզին մէջ նրստած ատենը, նամակ մը կուտան իրեն՝ վրան «սակաղական» գըրուած : Իսկոյն կրանայ, և կայծակէ զարնուածի պէս նոյն հետայն կրնայ կմեռնի : Անմիջապէս բժիշկը կանչուելով՝ քններ են որ նամակին մէջ գտնուած ուժգին թոյնը շնչելով մեռած է : Նամակին մէջ սախօսքը կայ եղեր — « Գործադիր մասնաժողովին կողմանէ տրուած վճռոյն դորժագրութիւնն է » : Ոչնչականք այս նոր միջոցն ընտրեր են այժմ :

— Լեհաստանի մէջ անտուկ մը հաստատուեր է, յորմէ օգնութիւն պիտի ըլլայ եթէ դիտնական անձ մը աղքատ ու կարօտ վիճակի մէջ գտնուի, և չքաւոր հեղինակաց երկասիրութիւնք պիտի տպագրուին :

— Բրակայի մէջ գործարանապետ մը կառաց տեսակ մ'անիւհնարեր է, որ միակտուր է, և ամեն տեսակ կառքի կյարմարի, և կառքերը՝ դժեգակ տեղերէ անցած ատեն՝ կոտրելէ պիտի պահէ եղեր :

— Անգղիոյ արհեստից և դիտութեանց քաջալերիչ ընկերութեան կողմանէ՝ 1000 լիրա, և թագուհոյն կողմանէ՝ շքադրամ՝ ընծայուեր է Անգղիոյ մէջ շաքարը խիստ ընտիր ընելու յաջող Ռագլին անուն գործարանապետին :

Եւրոպայի մէջ այսպէս ամենայն գիւտ, ամենայն հանճար և բարեմասնութիւն քաջալերութիւն ու ձեռնառութիւն գըտնելուն պատճառաւ, արհեստք՝ արուեստք ու գիտութիւնք անդըքան զչափն յառաջացած են :

Դաշալերութիւն, որ մեր աղղին մէջ դժբաղդաբար բնաւ չտեսնուիր . . . :

— Ռուսիոյ մէջ շրջաբերող թըլթադրամին քանակութիւնն է 226 միլիոն 440 հազար լիրա, յորմէ 83 միլիոնը վերջին պատերազմին պատճառաւ շրջաբերութեան հանուած է :

— Բոլոր Ամերիկայի մէջ 9000ի չափ լրագիրք և հանդէսք կհրարակուին :

ՀԵՌԱՅՐԱՆՈՒՐ

Լոնտոն . 2 սեպտ . — Պոլսոյ անգղիական դեսպան Ս. Լայարտ՝ հրամանաւ երեք շաբաթ բացակայ պիտի գըտնուի Պոլսէն, և ասիական ծովեզերքն ու անգղիական նաւատորմիւրը աչքէ պիտի անցունէ :

Վիէնա . 3 սեպտ . — Պոլսոյ աւստրիական դեսպանին խորհրդականը Վիէնա հրաւիրուած է, ինչ ինչ լրնդրոց վրայ բանակցելու համար :

Բեդրասպուրկ . 1 սեպտ . — Իրեւստոյդ չհամարուիր Գերմանիոյ և Ռուսիոյ կայսերաց տեսակցութեան գրոյցը : Պայտօնական . — Ռուսիոյ կայսրը հինգշաբթի օր ի Լիվադիա կտպուի :

Լոնտրա. 1 սեպտ. — Անգղիոյ կառավարութիւնը յետս կոչեց Պիրմանիոյ մէջ ունեցած գեապանը :

Կեդրոնական Ստիոյ մէջ ռուսական զօրաց հրամանատար Լազարէֆ զօրապետն մեռեր է :

Ասիոյ մէջ ռուսական նոր սահմանադրութիւն որոշման խնդրոյն վրայ՝ բանակցութիւնն սկսաւ դարձեալ :

Չէթիէ. 1 սեպտ. — Գարատաղի իշխանը երէկ Վիէննա ուղևորեցաւ : Կիարժուի թէ թուրքիոյ և Գարատաղի սահմանաց խնդրոյն համարէ :

Վիէննա. 31 օգոստ. — Այսօր կը գրեն լրագիրք, թէ Աւստրիոյ զինուորական նորակազմ յանձնաժողովն երէկ, 28 օսմանեան ձիաւորաց հետ, Եէնի-պազարի սահմանն անցաւ :

Ա Ջ Դ

Մայրաքաղաքիս և գաւառացի մէջ փոռնի բաժանորդագրութեան հաշիւ ունեցողներէն կը խնդրուի, որ բարեհաճին վճարել անյապաղ :

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ—ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիդամիյէ քէօմիւր անպարընս շուրութը մուգարբէքէս իլէ միւպայեա խախտէճէք իւլ երեզ պին գըյէ Սիլիվրի վէ ճիւղը մէջէ քէօմիւրիւնին սիմ մէճիտիյէ երիւրմի շուրուլ իհիսապը իլէ պէհէր երեզ գըյէսի օթուղ եհտի շուրուլ թալիպի էօհաէսինաէ օլուպ՝ աղօսթոը բուժինին երիւրմի պէչինճի ճուճտա իրթէսի կիւնիւ թէքրար միւնադասսը իճրա օլունաճաղընտան, իթալէ թալիպ օլանլէրին եէվի մէզքիւրտէ Տարը-շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր :

Պապը-սէրասքէրի

20 աղօստ. 1279

Նիդամիյէ էլպիսէ անպարընս միւպայեա օլունաճաղը էվիլէճէ իլան օլունան մալիւմէլմըգտար ինկիլթէրա նէֆէր շուգասընըն շուրութը մուգարբէքէսի իլէ պէհէր մէթրօը օն աօգուղ շուրուլ օթուղ պէշ փարայի թալիպի էօհաէսինաէ օլուպ՝ աղօսթոը բուժինին երիւրմի իքինճի շարչէմպիհ կիւնիւ թէքրար միւնադասսը իճրա օլունաճաղընտան՝ իթա իթմէյէ թալիպ օլանլէրին եէվի մէզքիւրտէ Տարը-Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի իլան օլունունուր :

Պապը-սէրասքէրի

20 աղօսթ 1879

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

22 Օգոստոս 1879

Բօնօյիտէ	12-10
Սօխէթէ մէնէրալի բաժ. Ա. Լ.	4-28
Բրէտի " " Օ. Լ.	5-
Երկաթուղեաց " Ֆր.	45-
Թրամուէյ Օ. Լ.	4-15
1865ի փոխառութիւն Ֆր.	65-
1865ի " " " " " "	68-
1869ի " " " " " "	67-
1872ի " " " " " "	21-
Օսմանեան լիւրան 100 զուրուլէն	
Մէնիտլլէ	106-24
Մէթալիք	117-50
Պղինձ	510-
Թղթաղրամ	850-
Բուսիոյ քօլ	90- 2
Գաղղիական լիւրա	87-8
Անգղիական " "	109-
Գրիմից	51-

Տ Պ Ա Ր Ա Ն

Մ. Կ. ՍԱՐԸԱՆ

Մէքճան չարի գրաւաճառ Պաղտասար աղայի դիմացի փողոցը Բիւշտի էֆէնտի խանի տակ, տպագրութեան համար իրեն որ և է գործ յանձնողները գոհ կընէ, չափաւոր գնով, և միանգամայն վոյելուչ ու ընտիր տպագրութեամբ :

Արդէն չատերը սոյն տպարանին գործ յանձնած, և ըստ ամենայնի գոհ եղած են :

Ուստի կհրաւիրուին՝ ամեն տեսակ տոմսակ, հրաւիրագիր, և այլ ամենայն հրատարակելի գործ ունեցողները :

Ս. Ռ. Ա. Ջ. Ն. Ռ. Դ.

ԽՕՍՍ.ԿՅՈՒԹԵԱՆ

ԱՆՊԻԵՐԷՆ ԼԵՁՈՒԻ

Աշխատասիրեաց

Մ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՀԻՒՍԵԱՆՑ

1879

Անգլիերէն լեզուին դիւրաւ ընտելանալու և քիչ ատենի մէջ խօսիլ սորվելու համար յարմարագոյն և մէկ հատիկ գործի մը կընայ համարուիլ այս նոր գիրքը, որ 240 երեսէ բաղկացեալ է և կը պարունակէ հետեւեալները :

Մասն Ա. Քերականական կանոններ. — Բ. Զրուցատրութիւն. — Գ. Անգլիերէնի յատուկ ոճեր. — Դ. Համառօտ նամակներ. — Ե. Համառօտ բառարան Հայերէնէն յԱնգլիերէն. — Զ. Համառօտ բառարան Անգլիերէնէն ի Հայերէն :

Արամեան տպարանէն ի լոյս ընծայուած այս գործը՝ մաքուր տպագրութեամբ և անգլիական կազմով գեղեցիկ կերպիւ պատրաստուած՝ կը ծախուի ամեն գրաւաճառաց խանութները ի զին երկու ֆրանք :

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ

ՀԱՅ ԺԱՂՈՎՈՐԴՆ

ԽՕՍԵՑԱԻ

Հրահ. Աստուր

Աղ. Հիւանդանոցի տարտէզին մէջ 27 Մայիս 1879

Սոյն ճառը՝ որ Մահմանադրութեան մեր ազգի մէջ ունեցած ազդեցութեան և Հայ ժողովրդեան արդի վիճակին վրայ խորհրդածութիւններ կպարունակէ ի լոյս ընծայուած է Արամեան տպարանէն :

Հեղինակը ուղեւով օգտակար գործոյ մը ծառայեցնել այս հրատարակութիւնը, որոշած է Կիլիկիան ընկերութեան նուիրել ինչ շահ որ գոյանայ :

Կծախուի ամեն Հայ գրաւաճառի քով և Բերա Թիւնէլի դիմացը Պ. Պօտէն գաղղիացոյն գրատունը ի զին 2 1/2 դշ արծթ :

ՄՕՐԻՍ ԿԱՄ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ, ԲԱՐՈՅԱՎԷՊ

ՄԱՏԱՄ Զ. ԳԱՌՈՅԻ

Թարգմանեց ի գաղղիերէնէ

Մ-Իւիլ Գ. Հ-Էնց

Ըստ յոնաճարտութեան

Արթ. Գ. Վ. Սրտանձտեանցի

Ամեն կարգի անձանց համար աշխատասիրութեան և խնայողութեան ազդու օրինակներ պարունակող սոյն ընտիր բարոյավէպը որ 250 ութածալ երեսէ կը բաղկանայ, մաքուր տպագրութեամբ հրատարակուած ինկիլ խիստ դիւրագին, այսինքն հատը մէկ քառորդ մէճիտի կծախուի ամեն Հայ գրաւաճառաց քով :

Վատահ եմք որ սոյն օգտակար հրատարակութիւնս իւր արժանի ընդունելութիւնը պիտի գտնէ ընթերցասէր հասարակութենէն, և այսու, աղնուստուն թարգմանչին սոյն անգրանիկ երկասիրութիւնը բարոյապէս վարձատրուելով պիտի քաջալերուի այլ ևս զբաղիլ ապագային մէջ այսօրինակ օգտակար ձեռնարկութեանց :

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԻՆ

ԲԱՆԱԹՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐԱՊԱՏԻԻ ՀՕՐԵ

ՄԱՂԱՔԵԱՆ ՎՐԻՊՏԻ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սրտասանեալ ի լոյս անկ

Կրտսերաց ընկերութեան

Երևան 1879

Կծախուի իւսկ. Սէլամիէ ցարութիւն աղայի սրճարանը, Կ. Պօլիս Թրէնկեան գրատունը և Սուճի Պօղոս աղայի խանութը. Ղալաթիա ց. Արշակ էֆ. ի խանութը ի զին 3 դահեկան արծաթ դրամ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈՒՂՈՒԹԻՒՆ

Լեարդի, ստամոքսի և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը. նոր ջղային տկարութեան, ուժաթափութեան և տկարութեան համար. Կ. Ջնջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշտափառութեանց հետքերը. Սրտի և երիւնջմանց վրայ օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաքրելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնաւորէ, և զրգուելով կենսական զործարանները կը զօրացնէ. Իւր դեղական մեծ ազդեցութեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, զլիխ ցաւեր կը վանէ, մարտողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաքրուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ որ չատանդամ դանդաղ հիւանդութեանց ըսկըղնապատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական զիրքը կը զգենու :

NGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՂՈՒԹԻՒՆ

Մորթային հիւանդութիւնը և վերք բուժելու մասին ունեցած պալատական յատկութեանցը չհաւատարիմ բնառ ուրիշ դեղ մը, հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, փուկեք, քաղցկեղ (շերիփէնչէ), սրունից և ստեանց վէրքեր կամ բողբոջին կանցնին և կամ կը լաւանան. օգտակար է նաեւ հարութի, հաղի, սրտի բարակման, մանաւանդ օդացաւ (եէլ) ըստած հիւանդութեան. Իւր կազդուի, և զօրաւոր ազդեցութեամբ իւր (սըրաճա) հիւանդութեան ապակախիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ՝ կը զիմադրուէ :

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տոփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղափաճառներու քով և մասնաւորապէս Պահճէ-գարու Թալ խանի կողմերը Պ. Գրապարեանի դեղարանը՝ Ն. 7՝ կը ծախուի :

Աւելի տունել ուղղող կը հրաւիրուի առ հեղինակն սօքթօր Հոլլօուէ ի Լօնտոն Օքսփորտ փողոց թիւ 535 :

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆՁԻ

1. Փոռնը ԶՈՐԵՔԵԱՐԹԻ Ե ԵԱՐԱՐ օրերը կը հրատարակուի :

2. Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս արծաթ մէճիտ կանխիկ վրձարելի, թէ մայրաքաղաքիս և իւր արաւաքմանց և թէ գաւառաց համար :

3. Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կընդունուի :

4. Տեղական և գաւառական թղթատարութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5. Հատը 1 դր մէճիտ, և կը գտնուի ամեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով :

6. Ծանուցման ստղը 5 դրուէ մէկ անգամի համար : Աւելի ատան կըլլայ աւելի անգամներու համար :

7. Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է զիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճահեան Կ. Պօլիս Պաղդ-բաղար Նափիյէ խան վերի յարկ թիւ 16 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. Ա. Ա. Ա. Ա. Ա. Ա.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՔԱՅԷԼ Կ. ՍԱՐԸԱՆ

Մէքճան չարի Բիւշտի էֆէնտի խանի տակ թիւ 20